
Implementatie: aan de slag met de verandertheorie

Leonie van Drooge, senior beleidsmedewerker Research on research, ZonMw
Congres Goed Gebruik Geneesmiddelen, 26 maart 2026

Belangenverstrengeling

Potentiële belangenverstrengeling	Toelichting
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	• Geen
• Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk...	• Geen • Geen • Geen • Geen

Vandaag

- Inleiding verandertheorie (theory of change)
- Aan de slag: een verandertheorie ontwikkelen
 - individueel
 - gezamenlijk
- Terugkoppeling en reflectie

Wat is een verandertheorie?

- Een verandertheorie is een manier om impact aan activiteiten te relateren
- Het proces en de gesprekken die daarvoor nodig zijn, worden ook verandertheorie genoemd
- In een verandertheorie gaat het ook om causaliteit, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een logframe

Wat is een verandertheorie nog meer?

Elk programma zit vol hypothesen, overtuigingen en aannames over hoe verandering plaatsvindt: over de manier waarop mensen, of organisaties, of politieke systemen, of ecosystemen, werken.

Een verandertheorie gaat over het verwoorden van al die onderliggende en impliciete hypothesen, overtuigingen en aannames.

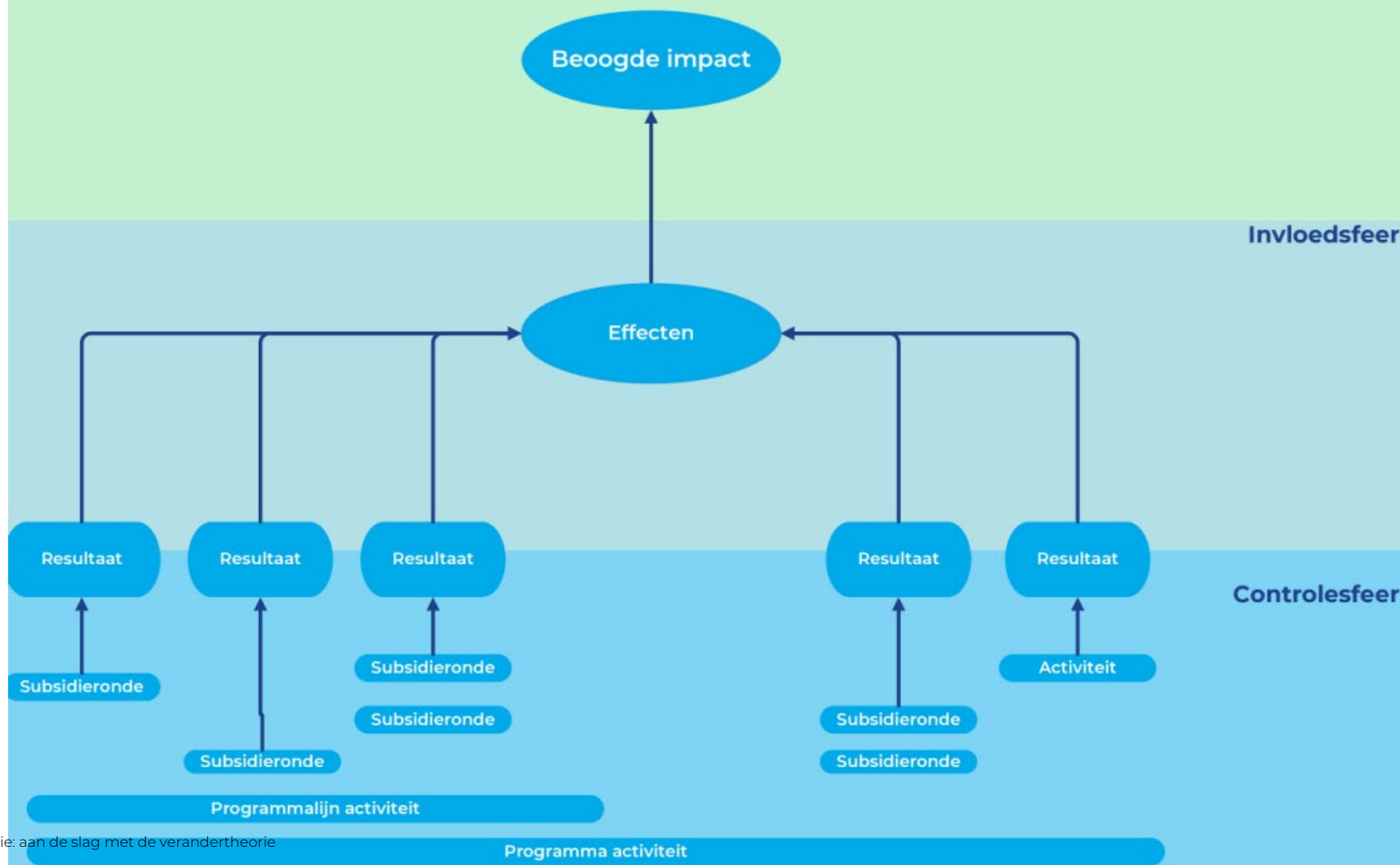
Naar Patricia Rogers in Isabel Vogel: *Review of the use of 'Theory of Change' in international development*. UK Department of International Development, 2012, p. 4

Ontwikkelen van een verandertheorie

- Begin bij het eind: de beoogde impact
- Beredeneer welke indirecte en directe effecten nodig zijn, die bijdragen aan de beoogde impact: actor X doet Y (anders)
- Bepaal wat bijdraagt aan de effecten en de impact: welke resultaten en welke activiteiten
- Betrek relevante partijen
- Het is een iteratief proces

Verandertheorie als basis voor programma

- Verbindt de beoogde impact met de activiteiten van ZonMw
- Maakt implementatie en communicatie integraal onderdeel van het programma
- Vergemakkelijkt het monitoren en evalueren van een programma
- Is gebaseerd op terreinverkenning en stakeholder analyse

Verandertheorie als basis voor project

- Verbindt de beoogde impact die ZonMw beschrijft in de oproep met project activiteiten
- Maakt implementatie en communicatie integraal onderdeel van het project
- Vergemakkelijkt het monitoren en evalueren van het project
- Is gebaseerd op problem pathway

Theory of Change

Problem pathway

Problem area to be addressed

Causes of the problem

Knowledge gap
Scientific impact

Research question

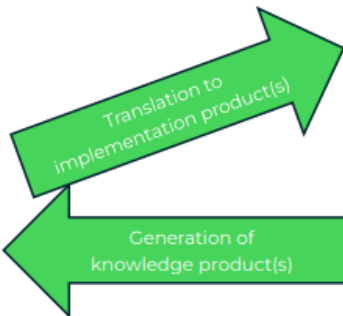

Methodology

Research activities

Transition pathway

Impact pathway

Societal impact – Societal change that is entirely or in part the consequence of knowledge and expertise generated by research

Outcome – Changes in behavior, relationships, actions and activities of stakeholders

Output – Direct and immediate insights obtained by a research project or program*

Barriers and facilitators

Collaboration with relevant stakeholders

Co-funding to strengthen commitment and cooperation of stakeholders

Delivery of usable knowledge products

Targeted dissemination and implementation activities

*Indicate when each output is achieved within the 36-month project timeframe, ensuring it aligns with the one requested in the application.

Een verandertheorie maakt inzichtelijk

- Aan welke impact ZonMw met het programma / de aanvrager met het project beoogt bij te dragen
- Welke directe en indirecte effecten daarvoor nodig zijn
- Welke resultaten en activiteiten daaraan bijdragen
- Waar ZonMw / het consortium wel en niet controle en invloed op heeft
- Welke aannames ZonMw / het consortium maakt
- Aan welke voorwaarden moet worden voldaan

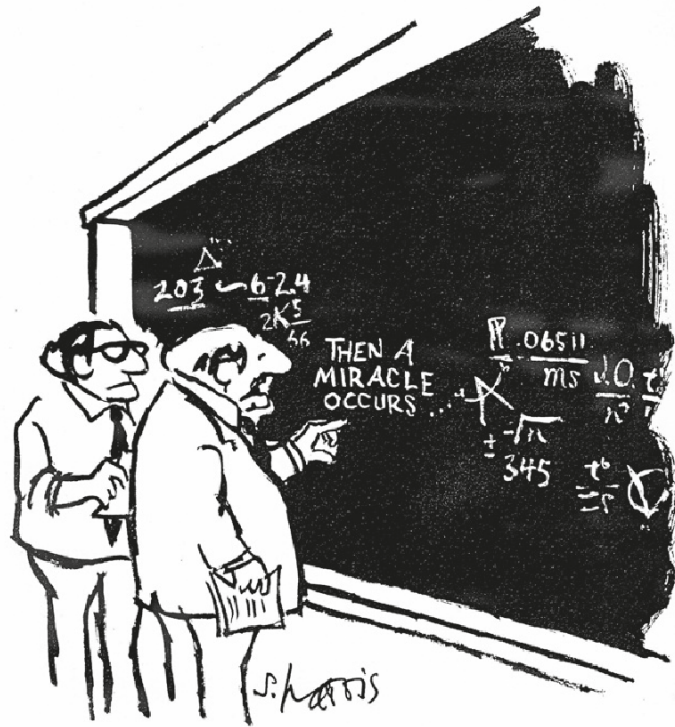

Aan de slag: een onderwerp per tafel

- Tafel begeleider licht tafel onderwerp kort toe
- Impact
 - Formuleer individueel een visie voor de toekomst (impact)
 - Bespreek en bepaal een toekomstvisie / impact
- Effecten
 - Formuleer een of enkele effecten die bijdragen aan de impact: “actor X doet Y (anders)”
 - Onderzoek of en hoe de verschillende effecten daaraan bijdragen
- Terugkoppeling en reflectie (16:30 uur)
 - 1 inzicht per tafel

Dank voor de aandacht! Vragen?

Leonie van Drooge

"I THINK YOU SHOULD BE MORE EXPLICIT HERE IN STEP TWO."